

IN MEMORIAM DOREEN MASSEY

1944 - 2016

Gerenommeerd geograaf en activist Doreen Massey is overleden. Enkele weken na haar overlijden bespraken we in een Gender and Geography leesgroep van de Universiteit Utrecht haar gedachtegoed. Het herlezen van haar belangrijkste werken deed ons realiseren hoe zeer haar theorieën ons werk hebben gevormd, vaak zonder ons dit te realiseren. Zo beschreef een van ons dit als: "Als ik over steden nadenk, heb ik altijd een Doreen Massey bril op". Daarom wil de Gender and Geography leesgroep met deze In Memoriam delen op welke manier Massey's werk ons heeft beïnvloed en de lezer uitnodigen om te reflecteren over hoe ook zij, al dan niet bewust, soms een Doreen Massey bril op hebben.

In Massey's baanbrekende oeuvre was het voornaamste doel machtsverhoudingen te begrijpen in al hun complexiteit en op verschillende schaalniveaus. In haar feministische perspectief op machtsverhoudingen neemt het concept 'geometries of power' een centrale plaats in. Het idee dat individuen zich op verschillende manieren verhouden tot sociale netwerken en stromen, heeft veel van ons geïnspireerd. Asielzoekers zijn een goed voorbeeld van deze 'geometrie van macht': Onderaan de machts hiërarchie wordt hun mobiliteit extreem gereguleerd, terwijl de mobiliteit van mensen uit Westerse landen vanzelfsprekend ongereguleerd is.

Massey was ook een voorstander van een relationele benadering van ruimte en plaats, waarin ruimte niet wordt gezien als statisch en leeg. Hoewel ook andere wetenschappers een relationele benadering bepleitten, viel Massey op door haar aandacht voor alledaagse processen. Haar werk illustreert bijvoorbeeld dat nieuwkomers nooit arriveren in een statische of homogene buurt, zoals in actuele publieke debatten in West-Europa vaak wordt gesuggereerd, maar in een dynamische buurt met mensen en collectieven die via hun sociale netwerken, activiteiten- en consumptiepatronen vele mondiale connecties hebben.

Voor ons blijft het werk van Doreen Massey relevant, theoretisch maar bovenal een bron van hoop, omdat ook wij onderzoek doen naar kwetsbare groepen in de samenlevingen zoals vluchtelingen, arbeidsmigranten en fabrieksarbeiders. Massey richtte zich niet alleen op de hegemonie van het kapitaal maar zag ruimte als iets dat nooit af is; gepolitiseerd en dynamisch, steeds met de potentie tot meer rechtvaardigheid. Deze optimistische insteek ligt aan de grondslag van al haar werk. Ze stelde dat verschillende mensen en plekken mondialisering op een verschillende manier ondergaan. Deze visie heeft inspiratie en kracht gegeven aan wie een ander perspectief aanhangt dan de tegenwoordig dominante Westerse en Engelstalige geografie. Massey pleitte daarom voor meer ruimte voor het vertellen van alternatieve verhalen en mogelijk te bewandelen paden. Dit komt ook terug in het onderzoek van Ilse van Liempt naar de verhalen van mensensmokkelaars. In publieke en politieke debatten worden zij neergezet als grote criminelen, terwijl ze (ook) mensen uit oorlogssituaties laten ontsnappen.

Ook het EU-onderzoek 'Divercities' van Anouk Tersteeg laat zien dat informele vormen van participatie en zorgverlening in buurten van enorme waarde zijn, maar vaak niet als zodanig erkend worden door beleidsmakers.

Massey's werk heeft ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de stadsgeografie. Zo pleitte ze er voor de verleiding te weerstaan om London alleen te zien als een global city die puur dienst doet als financieel centrum. Ze wees immers net op het multidimensionale en complexe karakter van de stad. Massey was niet alleen wetenschappelijk maar ook politiek betrokken: haar interesse en aandacht ging met name uit naar 'alledaagse' initiatieven van mensen die de stad beoogden terug te winnen op de superrijken. Naast haar activisme in London, werkte zij ook samen met Zuid-Afrikaanse activisten. Met hen kaartte ze onder andere het vraagstuk 'Van wie is de stad?' aan, zoals ook te zien is in haar documentaire over Mexico Stad. Voor ons is Massey's combineren van wetenschap en activisme een voorbeeld.

Veel van Massey's concepten en ideeën hebben een belangrijke invloed op ons werk gehad en zullen dit blijven uitoefenen. Gezien haar status als een van de meest gerenommeerde academici in de geschiedenis van de geografie en gezien de diepgang van haar werk, verwonderen wij ons over de relatief geringe aandacht voor Massey's werk in het geografische curriculum op onze universiteit. Wij denken dat meer aandacht voor haar ideeën over de ruimte als een collectief van almaar veranderende machtsrelaties ons onderzoek kan verbeteren. Wellicht zijn we vergeten dat we allemaal een Massey bril dragen in ons geografisch schrijven, lesgeven en onderzoeken. We hopen dat deze tekst niet alleen als eerbetoon is aan een briljante wetenschapper, feminist en activist, maar ook een bewustwording. Een bewustwording van de invloed die Massey's werk heeft (gehad) op ons werk. Doreen Massey zal zeer worden gemist.

Naschrift

Doreen Massey groeide in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog op in een arbeidersgezin in Manchester. Ze ging naar the University of Oxford, waar ze later werkzaam was als hoogleraar geografie aan de Open University. Ze was medeoprichter en redacteur van Soundings: een kritisch wetenschappelijk tijdschrift over politiek en cultuur. Ze schreef onder meer de boeken Space, Place, and Gender (University of Minnesota Press, 1994), For Space (Sage, 2005) en World City (Polity Press, 2007).

DE AUTEURS ZIJN EEN COLLECTIEF VAN UNIVERSITAIRE DOCENTEN, PHD-STUDENTEN, MASTERSTUDENTEN EN 3DE-JAARS BACHELORSTUDENTEN.
[GENDER AND GEOGRAPHY LEESGROEP]
CONTACT: MARIELLE ZILL (M.O.ZILL@UU.NL)